

Literatūras mēnesraksts

KAROGS

Milda Losberga =
= Puikuskukis

- E. Aivārs grib
nolaizīt līgavas ausi

OKT. 2004.

ISSN 0132-6294

LĪBU LITERATŪRAS KRENĶI:
dramaturģiskas
kaislības

- BLAUMANIS un SIEVIETES

Sava ceļa gājējs

Arturs Plaudis (15.07.1915. — 28.07.2004.)

Foto no Misiņa bibliotēkas fondiem

Neilgi pēc savas 89. dzimšanas dienas Austrālijā, veco ļaužu patversmē, 28. jūlijā miris latviešu rakstnieks, izdevējs un skolotājs Arturs Plaudis.

Arturs Plaudis visu mūžu bijis sava ceļa gājējs, kas viņu darījis samērā vientuļu. Ļoti piesardzīgs kontaktu veidošanā gan ar okupētās Latvijas iestādēm un organizācijām, gan privātām personām. Šī piesardzība daļēji saglabājās arī pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas — tikai ar nedaudziem cilvēkiem viņu saistīja regulāra vēstuļu apmaiņa. Arī ar trimdas latviešu sabiedrību A. Plaudis neuzturēja

tik ciešus un plašus sakarus, lai tie spētu kļiedēt viņa vientulību. Īpaši tas attiecas uz laiku, kad līdzās vairs nebija viņa dzīvesbiedres Veltas un kad arvien smagāk nomāca gadu nasta un slimības. Kad rakstnieks izlēma pārcelties uz veco ļaužu mītni, viņš tika vēl vairāk atšķirts no saviem tautiešiem — patversmē nebija neviena latvieša, arī tautiešu apciemojumi izpalika, jo tuvākie viņa gadagājuma paziņas vai nu mita latviešu veco ļaužu mājā (tur A. Plaudim vieta nebija atradusies), vai arī jau bija viņšaulē. Mūža nogale aizritēja, lasot un tulkojot Austrumu filozofu darbus, vienatnē risinot jautājumus par dzīves jēgu, izvērtējot sava mūža veikumu.

Arturs Plaudis beidzis Rīgas skolotāju institūtu. 1944. gadā devies bēgļu gaitās uz Vāciju, bet 1949. gadā izceļojis uz Austrāliju, kur dzīvojis Melburnas tuvumā.

Kopā ar P. Ērmani viņš rediģējis autobiogrāfiju krājumu *Trimdas rakstnieki* (1-3, 1947), publicējis vairākas grāmatas — *Kaina bērni* (1975), kas pārstrādātā variantā iznākusi piecu romānu ciklā ar nosaukumiem *Kliedziens tumsā*, *Atplūdi* (1984), *Kalna māja* (1985), *Šķirtie* (1986) un *Kalnciemiēši* (1987). Publicējis arī atmiņu krājumus ar kultūrvēsturisku nozīmi *Akcenti* (1978), *Pretmeti* (1979), *Kosas pagasts* (1981), *Dzimtenes grāmata* (1983), eseju krājumu *Silueti* (1982), *Mirušie apsūdz* (1976). Pēdējā tulkota arī vācu un angļu valodā, un tajā apkopotas vēstules no okupētās Latvijas, galvenokārt — mātes rakstītās. 1987. gadā A. Plaudis uzrakstījis un izdevis biogrāfisku apcerējumu par rakstnieci Mariju Bērziņu. Viņa tulkojumā izdotas grāmatas: N. Kazantzakis *Aleksis Sorbas* (1959), S. Podoļinskis *Pēdējais cēliens* (1980), A. de Sent-Ekziperī *Mazais princis* (1981) u.c. Sakārtojis, rediģējis un izdevis rakstu krājumu *Profesors Dr. phil. Jānis Alberts Jansons* (1977), bijis vairāku citu grāmatu redaktors un sastādītājs, tajā skaitā — *Trimdas rakstnieku vēstules* (1-2, 1982, papild. izd. 1990), publicējis apceres un kritikas trimdas periodikā, vadījis J. A. Jansona piemiņas apgādu.

Mūža pēdējos gados veiktos Austrumu filozofu darbu tulkojumus rakstnieks pievienoja vēstulēm, kas adresētas Misiņa bibliotēkai, un gan vēstules, gan tulkojumi ir uzkrāti Rokrakstu un reto grāmatu nodaļas A. Plauža fondā. Te jāpiemin fakts, ka jau 1980. gadu beigās A. Plaudis uzsāka saraksti ar Misiņa bibliotēku un drīz vien piedāvāja pakāpeniski pārsūtīt savu privāto bibliotēku — to daļu, kas atbilst mūsu bibliotēkas komplektēšanas principiem. Arī savu arhīvu (sarakste, dienasgrāmatas, fotogrāfijas u.c. materiāli) rakstnieks vēl pirms pārceļšanās uz dzīvi veco ļaužu mītnē, pašrocīgi sakārtoja, atsūtīja Misiņa bibliotēkai paļāvībā, ka šajā bibliotēkā tas atradīsies drošā glabāšanā un būs pieejams interesentiem. Pēdējais sūtījums līdz ar R. Monikas Milleres informāciju par rakstnieka aiziešanu mūžības ceļos bibliotēkā pienāca 2004. gada augusta sākumā — divu pēdējo mūža gadu sarakste ar Misiņa bibliotēku, rakstniekiem Jāni Liepiņu, Artūru Gobu, Valdemāru Ancīti, Dagniju Dreiku, ar Liepājas Vēstures un mākslas muzeju. No šīs sarakstes var secināt, ka A. Plaudis nenogurstoši sekojis visām norisēm Latvijā un, neraugoties uz kritisko attieksmi, centies palīdzēt, ziedojot savus personīgos līdzekļus gan iestāžu, gan privāto personu finansiālam atbalstam.

Pēdējā sūtījuma interesantākais materiāls, rakstīts 2003. gadā un paša rakstnieka sagatavots nosūtīšanai uz Misiņa bibliotēku, atradās atsevišķā vēstulē. A. Plaudis nemēdza runāt un rakstīt par sevi, bet rokrakstam, kas aptver 13 lpp., ir dots nosaukums *Par sevi un gara attīstību* — tā ir pašanalīze un stāsts par rakstnieka mūžu, dziļā vientulībā rakstīti atvadu vārdi mums visiem, izlīgums ar šo pasauli un cilvēkiem.

Anna Šmite,
Misiņa bibliotēkas vadītāja